

SKILJEDOM

meddelad den 23 oktober 2019
i Stockholm

PÅKALLANDE PART

Svenska Elektrikerförbundet
Box 1123, 111 81 Stockholm
Ombud: förbundsjuristen Anne Alfredson, LO-TCO Rättsskydd AB,
Box 1155, 111 81 Stockholm

SVARANDE

Unionen
105 32 Stockholm
Ombud: förbundsjuristen Ulf Åkesson, samma adress

SKILJENÄMND

Cathrine Lilja Hansson, Herrhagsvägen 41, 122 48 Enskede
Erland Olauson, Gistesum 1, 610 41 Ringarum
Lars Viklund, Sockenvägen 426, 122 63 Enskede

SAKEN

gränsdragnings tvist

Bakgrund

Mellan Sector Alarm Service AB (Servicebolaget) och Svenska Elektrikerförbundet (Elektrikerförbundet) gäller Sector Alarmavtalet.

Mellan Almega Tjänsteförbunden på ena sidan samt Ledarna och Unionen på andra sidan gäller tjänstemannaavtalet Allmänna anställningsvillkor för säkerhetsföretagen samt serviceentreprenad- och specialserviceföretag (SSS-avtalet). Servicebolaget är medlem i Almega Tjänsteförbunden och därmed bundet av även SSS-avtalet.

Mellan arbetstagarorganisationerna – Elektrikerförbundet och Unionen – har uppstått tvist om vilket av de båda kollektivavtalen som är tillämpligt på arbetet som installatör/säkerhetskonsult hos Servicebolaget.

Unionen och Elektrikerförbundet har träffat ett skiljeavtal med anledning av gränsdragnings tvisten. I skiljeavtalet ges skiljenämnden mandat att pröva vilket av de båda kollektivavtalen som är tillämpligt på det arbete som utförs av säkerhetskonsulterna/installatörerna hos Servicebolaget.

Elektrikerförbundet har utsett jur.kand. Erland Olauson som skiljeman och Unionen har utsett advokaten Lars Viklund som skiljeman. Parterna har gemensamt utsett ordföranden i Arbetsdomstolen Cathrine Lilja Hansson som ordförande i skiljenämnden.

Yrkanden och inställning

Elektrikerförbundet har yrkat att skiljenämnden ska fastställa

- att arbetet som installatör vid Sector Alarm Service AB är arbetarbete,
- att det är Sector Alarmavtalet träffat mellan Svenska Elektrikerförbundet och Sector Alarm Service AB som är tillämpligt på arbetet, och
- att det mellan Almega Tjänsteförbunden på ena sidan och Ledarna och Unionen på andra sidan gällande tjänstemannaavtalet (Allmänna anställningsvillkor för säkerhetsföretagen samt serviceentreprenad- och specialserviceföretag) inte är tillämpligt på arbetet.

Unionen har bestritt Elektrikerförbundets fastställsetalan och för egen del yrkat att skiljenämnden ska förklara

- att tjänstemannaavtalet, mellan Almega Tjänsteförbunden på ena sidan och Unionen samt Ledarna på andra sidan, för säkerhetsföretagen samt serviceentreprenad- och specialserviceföretag är tillämpligt på det arbete som utförs av säkerhetskonsulter/installatörer hos Sector Alarm Service AB.

Elektrikerförbundet har bestritt Unionens fastställsetalan.

Unionen har anfört följande. Unionens fastställsetalan förs med stöd av det skiljeavtal som bl.a. ger skiljenämnden behörighet att pröva tvisten. Skiljenämndens behörighet avser att fastställa vilket av de angivna kollektivavtalen som är tillämpligt på det arbete som utförs av säkerhetskonsulter/larminstallatörer hos Servicebolaget. Med Unionens framställda yrkande torde den negativa fastställsetalan som Elektrikerförbundet för vara obehövlig (tredje att-satsen). Vidare torde Elektrikerförbundets yrkande i första att-satsen inte omfattas av skiljeavtalet alternativt vara obehövligt. Skiljeavtalet avser endast frågan om kollektivavtal för tjänstemän eller kollektivavtal för arbetare är tillämpligt på arbetet. Om SSS-avtalet är tillämpligt följer att även andra tjänstemannaavtal ska tillämpas på säkerhetskonsulternas arbete. Detta följer även av formuleringen i punkten 1 i skiljeavtalet (se även punkten 4.5). Antingen är det angivna kollektivavtalet för tjänstemän eller det för arbetare tillämpligt på det aktuella arbetet. Dessutom torde det inte förhålla sig så att arbetet som säkerhetskonsult/installatör skulle kunna vara ett arbetarbete utan att Sector Alarmavtalet skulle vara tillämpligt på arbetet.

Elektrikerförbundet har häremot anfört att skiljenämnden för att kunna svara på vilket avtal som är tillämpligt måste pröva frågan om arbetet är ett arbetar- eller tjänstemannaarbete och att frågan således inte är obehövlig.

Elektrikerförbundet

Grunden för talan

Arbetet som installatör är ett arbetararbete. Mellan Servicebolaget och Elektrikerförbundet gäller sedan den 1 maj 2017 Sector Alarmavtalet. Avtalet reglerar det arbete som installatörerna hos Servicebolaget utför. SSS-avtalet är ett avtal tillämpligt på tjänstemän och därmed inte tillämpligt på den grupp arbetstagare, de installatörer, tvisten avser.

Servicebolaget

Servicebolaget är en del av en koncern. Inom koncernen finns flera bolagsgrupper. Servicebolaget tillhör bolagsgruppen med Sector Alarm AB "i toppen". Under Sector Alarm AB finns ett försäljningsbolag och ett servicebolag. Försäljningsbolaget är Sector Alarm Försäljnings AB och servicebolaget är Sector Alarm Service AB, dvs. bolaget i tvisten. Namnen på de två bolagen speglar vad de anställda i respektive bolag har för arbetsuppgifter.

Servicebolaget är hos SCB registrerat i näringsgrenen elinstallation och Sector Alarm Försäljnings AB är registrerat i näringsgrenen partihandel med elektriska hushållsmaskiner och hushållsapparater.

I bolagsregistret anges att Servicebolagets verksamhet består av att bedriva vaktverksamhet samt montering och underhåll av säkerhetsutrustningar för privata hushåll, medan det såvitt avser Sector Alarm Försäljnings AB:s verksamhet anges att den består av försäljning av säkerhetsutrustningar för privata hushåll.

I Sector Alarm Försäljnings AB finns verksamhetens försäljningsavdelning med alla säljare samlade. Försäljning sker främst "ute på fältet", vilket innebär att säljarna åker ut i bostadsområden och knackar dörr och erbjuder larm till försäljning.

I Servicebolaget finns verksamhetens installationsavdelning med verksamhetens installatörer samlade. Installatörerna utför huvudsakligen installation av nya larm samt service av befintliga larm.

Det är alltså hos Servicebolaget som larminstallationsverksamheten bedrivs och det är med Servicebolaget som Elektrikerförbundet tecknat kollektivavtal, Sector Alarmavtalet.

Det saknar i princip betydelse om koncernens eller Servicebolagets verksamhet riktar sig till en viss kundgrupp. Koncernen synes dock på senare tid ha breddat och utvecklat verksamheten mot även företagslarm. I februari 2019 har Servicebolaget riktat reklam per e-post rörande företagslarm. Vidare anges följande i Servicebolagets rekryteringsannons. "Våra kunder är privatpersoner och företagskunder som vill ha hjälp med trygghet."

Arbetet som installatör

Arbetsuppgifter

Arbetet som installatör innebär bl.a. följande.

Installatörerna bär arbetskläder (s.k. blåkläder som i detta fall är röda) i arbetet eftersom detta är smutsigt och svettigt att utföra. De använder också en rad verktyg i arbetet och dessa bärs enklast genom att de förvaras i arbetsklädernas för ändamålet avsedda fickor och hållor.

För dagen aktuella arbeten noteras av arbetsgivaren i en handdator. En installatör söker aldrig upp en kund utan att en "order" finns noterad i handdatorn. Installatören ringer till kunden för att meddela ungefärlig tid för besöket. Installatören är ansvarig för att på postkontor och hos grossister hämta nödvändigt material och utrustning. Installatörerna har, förutom en iPad, också ett antal verktyg som är direkt nödvändiga för monteringen av larmutrustningen. Verktygen och larmutrustningen förvaras i den firmabil var och en av installatörerna förfogar över. Installatören ansvarar för skötseln av såväl verktyg som firmabil.

Vid nyinstallation av ett larm innebär arbetet att gå igenom installationen med kunden och om lämpligt föreslå ytterligare komponenter att läggas till installationen utöver det som ingår i de vanliga startpaketen (s.k. merförsäljning). Därefter vidtar själva monteringsarbetet som sker med hjälp av bormaskin och skruvdragare. Den största delen av arbetet består av att skruva upp, montera, larmutrustningen samt att få den att fungera (driftsättning). Efter att monteringen är klar och utrustningen fungerar instruerar installatören kunden om larmets funktioner. Arbetstiden för en nyinstallation är normalt beräknad till 2 timmar och 40 minuter, inklusive test av larmanläggningen.

Utöver nyinstallationer utför installatörerna servicearbeten på befintliga larmanläggningar, i form av bl.a. felsökning och reparationer samt byten av batterier i anläggning och brandvarnare. Servicebolagets planering av installatörernas arbete innebär att det för ett servicebesök är avsatt 30 min. Vid dessa besök finns mycket lite tid, och i många fall ingen tid alls, för merförsäljning.

Arbetet med såväl nyinstallation som service är ett utpräglat arbetararbete.

Arbetet utförs hos såväl privat- som företagskunder. Vid arbete hos en företagskund utförs arbetet något annorlunda. Arbetet planeras av installatören på plats hos kunden, t.ex. var kablar och lister ska monteras. Därefter bokas en tid för montering av larmet. Dessa arbeten är mer omfattande än installationerna hos privatkunder och innebär i vissa fall att kabel måste "dras".

Installatören har ansvar för att kasta skärp och sopsortera. Installatören har också ansvar för att hålla sin bil ren, vilket uppskattningsvis tar två timmar

av arbetstiden per vecka i anspråk. Installatören upprättar fakturaunderlag och underlag rörande kvittens av nycklar.

Bemötande av Unionens påståenden

En typisk arbetsdag består inte, som Unionen anför, av fyra kundbesök varav två nyinstallationer och två servicebesök. Det är inte ovanligt att de äldre, mer erfarna, installatörernas arbetsorder för en arbetsdag endast avser service. Det kan vara fråga om tio till tolv serviceuppdrag på en arbetsdag. Att dessa arbetsuppgifter företrädesvis ges till de mer erfarna installatörerna beror på att detta arbete kan vara komplicerat och kräva större kunskaper och erfarenhet. Detta gäller normalt inte vid batteribyten, men vid andra serviceåtgärder som kräver felsökning för att felet ska kunna avhjälpas.

Försäljnings-, utbildnings- och kontrollmomenten vid kundbesöken är inte de huvudsakliga arbetsuppgifterna, så som Unionen påstått. Själva installationen, monteringen, av larret tar inte heller normalt sett endast en mindre del av tiden vid ett installationsarbete. Det är felaktigt att själva monteringen skulle ta endast 30 minuter i anspråk.

Elektrikerförbundet delar inte heller Unionens uppfattning att det skulle vara en skillnad mellan att installera hemlarm och andra larm, även om larret är trådlöst. Monteringsarbetet har förändrats över tid, vilket främst beror på teknikutvecklingen. Trådlösa larm, även trådlösa hemlarm, har funnits sedan 1990-talet. En skillnad jämfört med tidigare är att hemlarm numer som regel är trådlösa.

De arbetsuppgifter som Unionen anser utgör merparten av sysslorna vid en larminstallation är sådana arbetsuppgifter som alltid utförts vid larminstallationer. Att larmlustningen ska placeras på det, ur ett säkerhetsperspektiv, bästa stället är inte nytt. Inte heller är det nytt att en behovsanalys måste göras utifrån den aktuella lokalens eller bostadens utseende.

Merförsäljning

Merförsäljning är vanligt förekommande inom olika arbetaryken, t.ex. inom detaljhandeln och dagligvaruhandeln men också inom handel med elektronik. Andra områden där merförsäljning förekommer är vid verkstäder och vid arbete utfört av hantverkare. Listan kan göras lång.

Det är inte alltid som merförsäljning ger ett direkt utfall genom bonus eller provision till den anställde, vilket är fallet för installatörerna hos Servicebolaget. Oavsett det förväntas arbetstagaren engagera sig i arbetet med merförsäljning.

Det är inte korrekt, som Unionen anför, att en av de viktigaste arbetsuppgifterna för en säkerhetskonsult är att bedriva merförsäljning. En nödvändig förutsättning för att en installatör ska besöka en kund är antingen att en försäljning till kunden ägt rum eller att en serviceåtgärd hos en befintlig kund

är nödvändig. Det förekommer aldrig att en installatör besöker en kund utan att någon av dessa två händelser föregått besöket. Som redan beskrivits består emellertid en del av installatörens arbete, både vid nyinstallation och service, av merförsäljning. Merförsäljningen står dock inte i förgrunden för arbetet.

Vid en larminstallation är det naturligt att det är en installatör och inte en försäljare som, när han eller hon tillsammans med kunden hemma hos kunden går igenom de exakta förutsättningarna för installationen, kan ha en uppfattning om vilken merförsäljning som kan bli aktuell och då erbjuda kunden detta.

Merförsäljning är inte nytt i arbetet. Det har alltid ingått som en del av arbetsuppgifterna för installatörerna i larmbranschen.

Administrativa arbetsuppgifter

Arbete med administration, upprättande av fakturaunderlag och kvittens av nycklar, är också det en för arbetare vanligt förekommande arbetsuppgift.

Med fakturaunderlag avses det underlag installatören tillsammans med kunden fyller i vid installationstillfället. De uppgifter som anges är kundens namn och adress samt vilken utrustning som sålts och med vilket antal. Utfärdande av kvittens avseende nycklar sker också det utifrån en färdig blankett i ett i förväg bestämt förfarande. Dessa arbetsuppgifter är inte nya för installatörerna i larmbranschen. Administrativa arbetsuppgifter har alltid varit en del av arbetsinnehållet.

Servicebolagets rekryteringsannons

På webben annonserade Servicebolaget så sent som sommaren 2018 efter säljare och installatörer, med tillträde i september 2019. Arbetet som installatör beskrivs enligt följande. "I tjänsten som Installatör hos Sector Alarm installerar du nya larmanläggningar samt utför service av befintliga. Våra kunder är privatpersoner och företagskunder som vill ha hjälp med trygghet."

Benämningen säkerhetskonsult

Servicebolaget och Unionen benämner de arbetstagare tvisten rör säkerhetskonsulter. Beslutet att ändra namn från installatör till säkerhetskonsult är ett av Servicebolaget ensidigt fattat beslut som inte har sin grund i ändrade arbetsuppgifter eller arbetsförhållanden i övrigt. Ett namnbyte ändrar inte arbetsinnehållet, som alltjämt är detsamma.

I en rekryteringsannons över lediga jobb inom installation och service hos Servicebolaget i september 2018 listas fyra arbeten som lediga. Samtliga avser arbete som "installatör" och arbetet som installatör beskrivs. Vid denna tid hade Servicebolaget alltså inte ändrat benämningen på den yrkesgrupp tvisten avser.

Rubriken på den befattningsbeskrivning som givits in av Unionen är "Befattningsbeskrivning för Säkerhetskonsulter". Av sidhuvudet till befattningsbeskrivningen framgår emellertid att dokumentet avser "Befattningsbeskrivning Installatör". Det arbete som beskrivs återger de arbetsuppgifter som sedan lång tid är de arbetsuppgifter som normalt är förekommande i arbetet med installation av larm. Detta framgår av en äldre befattningsbeskrivning.

Servicebolaget har tidigare, som Elektrikerförbundet uppfattat det, i vart fall så sent som år 2016 benämnt säljarna och inte installatörerna som säkerhetskonsulter.

Elbehörighet

Ingen larminstallation, varken av hem- eller företagslarm och oavsett säkerhetsklass, kräver elbehörighet. Vid vissa installationer av larm med högre säkerhetsklass (då polis eller brandkår ska larmas direkt) krävs elbehörighet för den sista fasen av installationen. Montering av själva larmutrustningen och i förekommande fall kabeldragning kan alltid utföras av arbetstagare utan elbehörighet.

Det saknas krav på elbehörighet för såväl medlemskap i Elektrikerförbundet som för anställning på de villkor som följer av Sector Alarmavtalet. Inte heller vid anställning med villkor enligt larm- och säkerhetsavtalet (som gällde för arbete som installatör hos SA Bevakning AB) finns ett absolut krav på elbehörighet. Även vid tillämpning av det senare avtalet finns möjlighet, beroende på arbetets karaktär, att göra avsteg från kravet på "genomgången gymnasial eller högre utbildning inom el-tele eller IT/data". Sådant avsteg gjordes under den tid SA Bevakning AB alltfjämt var verksamt inom larminstallation.

Elektrikerförbundets verksamhetsområde

Elektrikerförbundet organiserar medlemmar i fler olika branscher, bl.a. inom hissreparationer, svagström, datanät, brandlarm, säkerhetslarm, kabel-TV, industriservice, kraft och belysning i bostäder, offentliga lokaler och industrilokaler, privata kraftverk, radioreparationer, TV-reparationer, video-reparationer samt reparation och service av vitvaror.

Elektrikerförbundets största kollektivavtal är installationsavtalet där allt arbete med elinstallation regleras. För kraftverksbranschen gäller emellertid numer kraftverksavtalet som har sitt ursprung i installationsavtalet. Vissa av ovan uppräknade branscher har egna kollektivavtal, exempelvis branscherna hissreparation samt radio- och TV-reparationer. Även dessa avtal har sitt ursprung i installationsavtalet.

Gemensamt för samtliga branscher inom Elektrikerförbundets verksamhetsområden är att arbetet alltid avser installation och service. Den väsentliga skillnaden mellan kraftverksbranschen och installationsbranschen är under vilken spänning (volt) arbetet utförs. Förenklat uttryckt gäller installationsavtalet vid arbete under 1 000 volt och kraftverksavtalet vid spänning över 1

000 volt. Oavsett spänning är arbetet med installation och service i grund och botten detsamma.

Gränsdragningsöverenskommelsen

1954 träffades en gränsdragningsöverenskommelse mellan Elektrikerförbundet och Svenska Industritjänstemannaförbundet. Den avsåg att beskriva vilka arbeten som tillhörde arbetar- respektive tjänstemannaområdet. Elektrikerförbundet har inte genom överenskommelsen avstått från att, med hänsyn till teknisk utveckling, organisera arbetstagare som till följd av teknisk och annan utveckling numer inte huvudsakligen har manuella arbetsuppgifter.

Gränsdragningsöverenskommelsen ska tolkas med beaktande av den teknikutveckling som skett sedan år 1954. De grupper som beskrivs som tillhörande förbundet kan, som Gunilla Krieg gjorde i ett mejl till Elektrikerförbundet våren 2018, beskrivas i dagens vokabulär som installatörer och montörer. Detta är grupper som förbundet och inte Unionen organiserar.

Larmbranschen

Unionen har gjort gällande att hemlarm är en helt ny bransch som i allt väsentligt saknar koppling till den "gamla" larmbranschen. Detta är felaktigt. Hemlarm är inte en ny bransch. Det har installerats hemlarm sedan mitten av 1900-talet.

Verksamma bolag

Det finns tre större aktörer i larmbranschen. Den ena är Sector Alarm AB med dotterbolag där, som redan anförts, Servicebolaget står för installationer av larm och Sector Alarm Försäljnings AB bedriver försäljning av larm. Den andra är Stanley Security Sverige AB (Stanley Security) där såväl försäljning som installation sker inom ramen för det bolagets verksamhet. Den tredje aktören är Verisure Sverige AB (Verisure).

Stanley Security installerar huvudsakligen företagslarm. Bolaget har omkring 800 anställda bestående av säljare, administrativ personal, utvecklingspersonal och installatörer. Elektrikerförbundets kollektivavtal tillämpas på de omkring 375 installatörerna hos företaget.

Verisure saknar egen installationsverksamhet. Verksamheten är uppbyggd genom franchise (samarbetspartners) där installatörerna är anställda hos franchisetagare. Det är alltid fråga om små arbetsgivare. Det förekommer också ett stort antal egenföretagare – franchisetagare – utan anställda. Elektrikerförbundet tecknar kollektivavtal med vissa av Verisures samarbetspartners avseende arbetet som installatörerna utför.

Verisure har inte, som Unionen påstått, anställda som arbetar som säkerhetsexperter, dvs. med försäljning och installation, samt servicetekniker.

Avtalshistorik

Servicebolaget är alltså verksamt i en sedan lång tid väletablerad bransch. Avtalshistoriken redan från 1960-talet är av betydelse för bedömningen. Under alla förhållanden har larm, på det sätt de är utformade i dag, funnits sedan 1990-talet, också det en avsevärd tid. Att branschen, likt många andra branscher, genomgått en teknisk utveckling innebär inte att bedömningen ska ske på något annat sätt än vad som normalt gäller.

Elektrikerförbundet tecknar sedan många år flera kollektivavtal för installatörer i larmbranschen genom företagsavtal och hängavtal på dessa. Elektrikerförbundet tecknar också avtal för installatörer genom installationsavtalet. Många av företagen som omfattas av installationsavtalet är larmföretag som installerar larm. Utöver dessa kollektivavtal tecknar Elektrikerförbundet också avtal med larmföretag genom hängavtal på installationsavtalet.

Elektrikerförbundet delar inte Unionens ståndpunkt att det endast är avtalshistoriken hos Servicebolaget som är av betydelse och att bedömningen ska ske med utgångspunkt i hur arbetet gestaltar sig vid bedömningstidpunkten. Avgörande för prövningen är avtalshistoriken i branschen, branschen som sådan och det sätt på vilket denna utvecklats.

Installationsavtalet och larm- och säkerhetsavtalet

Elektrikerförbundet har, som anförts, sedan lång tid tecknat kollektivavtal avseende larmbranschen, t.ex. genom kollektivavtal för Securitas Larm AB. Det bolaget har sedan i vart fall 1970-talet varit verksamt inom larmbranschen och utfört installation av larm. Securitas Larm AB (numera Stanley Security) var bundet av installationsavtalet. I april 2001 träffade Elektrikerförbundet ett företagsanpassat kollektivavtal avseende Securitas Larm AB, larm- och säkerhetsavtalet.

Det finns fler företag i larmbranschen som omfattas av installationsavtalet eller som har hängavtal på larm- och säkerhetsavtalet. Det normala är alltså att det är Elektrikerförbundet som på arbetstagarsidan tecknar kollektivavtal avseende installationsarbete.

SA Bevakning AB

I början av 2000-talet fick larmbranschen ett uppsving och nya larmföretag etablerades. Ett larmföretag som etablerade sig på marknaden var SA Bevakning AB. Den 2 juni 2004 träffade Elektrikerförbundet och SA Bevakning AB ett kollektivavtal, ett hängavtal på larm- och säkerhetsavtalet, med särskilda bestämmelser för lönevillkor och avtalspension. Hängavtalet gällde mellan parterna till och med den 30 december 2011 då SA Bevakning AB sade upp avtalet.

Avtalsförhandlingar vidtog och resulterade i att SA Bevakning AB och Elektrikerförbundet den 16 mars 2012 träffade en överenskommelse om att det sedan tidigare gällande hängavtalet skulle fortsätta att gälla och att det

för tiden efter den 31 mars 2012 skulle gälla en ömsesidig uppsägningstid om sju dagar. Den 27 december 2012 sade SA Bevakning AB ånyo upp avtalet. Efter förhandlingar återtog SA Bevakning AB sin uppsägning och för tiden efter den 31 mars 2013 gällde det sedan tidigare träffade hängavtalet med sju dagars ömsesidig uppsägningstid. Avtalsförhandlingar för perioden från och med den 1 april 2013 ägde rum och avtalet förlängdes åter.

Bakgrunden till 2015 års avtal

Den 3 december 2014 sade SA Bevakning AB upp samtliga kollektivavtal med Elektrikerförbundet. Samtliga installatörer flyttades från SA Bevakning AB, genom övergång av verksamhet, till ett nytt bolag, Trygga Hem Skandinavien AB, som därefter bytte namn till Sector Alarm Service AB, dvs. bolaget i tvisten.

Av protokoll från MBL-förhandlingar, under perioden 17 september–3 december 2014, mellan SA Bevakning AB och Elektrikerförbundet framgår följande. Arbetsgiversidan uppgav att övergången avsåg drygt 50 montörer hos SA Bevakning AB som alla arbetade med larminstallation och service. De skulle efter övergången arbeta tillsammans med de ca 70 montörer, med samma arbetsuppgifter, som redan fanns anställda hos Servicebolaget. Servicebolaget skulle därmed bli ett renodlat installationsföretag. Larmincentralen skulle ligga kvar hos SA Bevakning AB.

Genom överlåtelsen av verksamheten till Trygga Hem Skandinavien AB, blev – till följd av det bolagets medlemskap i Almegaförbundet IT&Telekomföretagen – kollektivavtal mellan Almegaförbundet och bl.a. Seko, Service- och kommunikationsfacket, gällande för arbetet hos bolaget (telekomavtalet). Elektrikerförbundet och Seko träffade, med anledning av övergången, en överenskommelse om att Elektrikerförbundet ska ha avtalsrätten för den verksamhet som Servicebolaget bedriver.

Elektrikerförbundets mål var att träffa ett kollektivavtal som skulle gälla för Servicebolagets installationsverksamhet. Förbundet ville få ett kollektivavtal över vilket det skulle ha fullt inflytande. Vidare skulle någon konkurrens med Seko inte föreligga.

Förhandlingarna kring årsskiftet 2014/2015 skedde med hjälp av medlare. För att uppnå Elektrikerförbundets önskan om ett s.k. förstaavtal föreslog medlarna att Servicebolaget skulle byta arbetsgivarorganisation till en sådan där kollektivavtal för det aktuella arbetet som installatör saknades. Förbundet ställde som villkor för denna lösning att Almega bekräftade att resultatet av det föreslagna bytet verkligen skulle uppnås. Annorlunda uttryckt ville förbundet få bekräftat att det hos Almega Tjänsteförbunden saknades ett för installatörer tillämpligt kollektivavtal. Elektrikerförbundet fick den efterfrågade bekräftelsen av Almegas förhandlingsledare Peter Lindgren. Han intygade att det hos Almega Tjänsteförbunden saknades ett för arbetet som larminstallatör gällande kollektivavtal.

SSS-avtalet är inte tillämpligt på arbetet som installatör eftersom arbetet är ett arbetararbete. Något arbetaravtal tillämpligt på arbetet som installatör har aldrig funnits hos Almega Tjänsteförbunden.

För att således möjliggöra ett kollektivavtal med Elektrikerförbundet som arbetstagarpart kom Elektrikerförbundet, Servicebolaget och IT&Telekomföretagen samt Almega Tjänsteförbunden överens om att Servicebolaget fortsättningsvis skulle vara medlem i Almega Tjänsteförbunden. Medlemskapet flyttades således dit.

Skälet till bytet av arbetsgivarorganisation var alltså att det hos den nya arbetsgivarorganisationen saknades ett för arbetet som installatör tillämpligt kollektivavtal. Annorlunda uttryckt fanns det genom Servicebolagets nya medlemskap en möjlighet för Elektrikerförbundet teckna ett förstaavtal avseende Servicebolaget. Servicebolaget blev alltså inte genom medlemskapet i Almega Tjänsteförbunden bundet av något kollektivavtal omfattande det arbete som installatörerna utför.

2015 års avtal

Efter medling träffades den 12 januari 2015 ett kollektivavtal mellan Almega Tjänsteförbunden och Elektrikerförbundet för Servicebolaget att gälla från och med den 1 januari 2015 (2015 års avtal). Parterna hade då enats om att innehållet i telekomavtalet skulle gälla som kollektivavtal mellan parterna. IT&Telekomföretagen godkände överenskommelsen.

2015 års avtal var alltså ett företagsavtal som skulle gälla för verksamheten hos Servicebolaget. Innehållsmässigt var avtalet ett med telekomavtalet likalydande avtal med ett par tillägg (om arbetstidsförkortning, avlösning av pensionsförmåner samt villkor om garantilön). Eftersom Servicebolaget då som nu endast hade en personalkategori – installatörer – var partsavsikten att avtalet skulle tillämpas på denna grupp arbetstagare.

Skrivningen att avtalet ska gälla "med innehåll enligt Telekomavtalet mellan IT & Telekomföretagen och SEKO" innebar inte att Elektrikerförbundet blev part i telekomavtalet. Skrivningen innebar inte heller att telekomavtalet på något annat sätt fortsatt att gälla för verksamheten hos Servicebolaget i tiden efter den 1 januari 2015.

Att avtalet fick aktuell lydelse har sin grund i den gränsdragningsöverenskommelse som hade träffats mellan Elektrikerförbundet och Seko. Bakgrunden till gränsdragningen var att förbunden, dvs. Elektrikerförbundet och Seko, var överens om att samexistera i larmbranschen och inte konkurrera om medlemmar genom olika villkor. Ett resultat av överenskommelsen blev att Elektrikerförbundet, när avtal träffades för verksamheten hos Servicebolaget, kopierade villkoren från telekomavtalet till ett eget avtal. Avtalen blev på detta sätt neutrala i förhållande till varandra. "Innehåll enligt..." innebar likvärdiga villkor.

Det var alltså enbart villkoren i telekomavtalet som skulle vara likvärdiga. Beträffande avtalskonstruktionen saknas likhet mellan avtalen. 2015 års avtal är inte ett medarbetaravtal. Elektrikerförbundet träffar inte medarbetaravtal. Avtalet gällde endast för arbete som utförs av arbetare och inte för tjänstemän.

Elektrikerförbundet har allt sedan 2015 års avtal träffades tecknat kollektivavtal avseende arbetet som installatör hos Servicebolaget.

2015 års avtal var inte ett hängavtal till telekomavtalet. Telekomavtalet har inte gällt för Servicebolagets verksamhet under perioden den 1 januari 2015–31 mars 2017, utan det är 2015 års avtal mellan Elektrikerförbundet och Almega Tjänsteförbunden som har gällt i verksamheten.

Förhandlingar om ett branschavtal m.m.

När 2015 års avtal träffades var Elektrikerförbundet och Almega Tjänsteförbunden överens om att under fredsplikt föra förhandlingar om ett branschavtal. Det framgår av 2015 års avtal. Branschavtalet skulle, om det träffades, gälla i hela branschen och därmed också bli tillämpligt för det arbete som installatörerna hos Servicebolaget utför.

Under perioden 2015–sista mars 2017 fördes diskussioner om ett branschavtal. Avtalstexter utväxlades mellan parterna, som bl.a. avsåg tillämpningsområde. Parterna var vid ett tillfälle ute och tittade på arbetet för en installatör. Elektrikerförbundet uppfattade att parterna förhandlade om ett branschavtal som skulle ersätta 2015 års avtal och som skulle gälla för installatörer. Inte någon gång – varken inför 2015 års avtal eller under förhandlingarna om ett branschavtal – upplyste Almega om att organisationen ansåg att installatörer var tjänstemän. Almega måste ha vetat att Elektrikerförbundet inte tecknar avtal för tjänstemän.

Avtalsförhandlingarna ledde inte till något resultat och den sista mars 2017 fann Elektrikerförbundet för gott att avbryta dessa och dessutom säga upp 2015 års avtal. Elektrikerförbundet varslade därefter om stridsåtgärder. Situationen ledde till medling.

Först vid ett möte med medlarna meddelade dessa att det enligt Almega Tjänsteförbunden redan fanns ett för arbetet som installatör tillämpligt kollektivavtal hos Almega Tjänsteförbunden. Detta var ett helt nytt påstående för Elektrikerförbundet. Att det var SSS-avtalet som medlarna syftat på fick Elektrikerförbundet klart för sig först senare då medlarna vid ett möte visade upp en kopia av omslaget av det avtalet. SSS-avtalet var, så vitt Elektrikerförbundet kunde förstå, ett tjänstemannaavtal som inte påverkade förhandlingarna om ett kollektivavtal för installatörer.

Sammanfattning

Almega Tjänsteförbunden och Elektrikerförbundet träffade, i januari 2015 ett kollektivavtal, att gälla för arbetet som installatör hos Servicebolaget.

Peter Lindgren intygade dessförinnan att det hos Almega Tjänsteförbunden saknades ett för arbetet som larminstallatör tillämpligt kollektivavtal. Almega Tjänsteförbunden nämnde aldrig under förhandlingarna om ett branschavtal att det redan fanns ett för installatörsarbetet tillämpligt kollektivavtal i form av ett tjänstemannaavtal (SSS-avtalet).

Redovisningen ovan visar att Elektrikerförbundet allt sedan år 2004 haft kollektivavtal avseende den verksamhet med installation som Servicebolaget i dag bedriver. Hos Servicebolaget förekommande installatörsarbete är för arbetare typiska arbetsuppgifter.

Avtalstillämpning efter år 2014

Telekomavtalet har inte tillämpats på arbetet som installatör sedan år 2014.

Servicebolaget har under tiden januari 2015–mars 2017 tillämpat 2015 års avtal på arbetet med larminstallation hos Servicebolaget. Lönerevisioner i enlighet med avtalet har genomförts årligen. Förhandlingar har löpande under avtalsperioden pågått mellan Elektrikerförbundet och Almega Tjänsteförbunden. Prolongeringar av överenskommelsen har gjorts vid flera tillfällen och avtalet har därmed gällt till och med den 31 mars 2017.

Sedan maj 2017 gäller Sector Alarmavtalet.

Hur Servicebolaget tillämpat avtalen saknar emellertid betydelse för tvisten. Servicebolaget förefaller dock, trots att det finns två olika kollektivavtal, ha uppfatta situationen likt situationen med ett medarbetaravtal. Servicebolaget tillämpar Elektrikerförbundets avtal, Sector Alarmavtalet, på de installatörer som är medlemmar i Elektrikerförbundet och Unionens avtal, SSS-avtalet, på de installatörer som är medlemmar i Unionen och de som är oorganiserade. Också Unionen förefaller uppfatta saken på det sätt Servicebolaget gör.

I Servicebolagets verksamhet gäller sedan år 2015 inte längre ett medarbetaravtal. Med Unionens inställning borde, med normal kollektivavtalstillämpning, Unionens kollektivavtal tillämpas på allt arbete som utförs av installatörerna. Detta krav har, såvitt Elektrikerförbundet uppfattat det, inte ställts av Unionen.

Telekomavtalet

Unionen har anförut att telekomavtalet är ett medarbetaravtal, men beskrivit det som ett tjänstemannaavtal med tjänstemannaförsäkring. Det bestrids att telekomavtalet är ett tjänstemannaavtal. Ett medarbetaravtal är varken ett arbetar- eller tjänstemannaavtal. Det innebär emellertid inte att det inte skulle finnas arbetare och tjänstemän när det finns ett medarbetaravtal.

Seko är avtalspart i telekomavtalet. Seko är ett av förbunden inom LO.

LO-förbunden organiserar i huvudsak arbetare. Det är Sekos uppfattning att installatörerna hos Servicebolaget typiskt sett är arbetare och en grupp som Seko organiserar.

Unionen

Grunden för talan

Det arbete som utförs av säkerhetskonsulter/installatörer hos Servicebolaget är av tjänstemannakarakter, det är ett tjänstemannaarbete. Arbetet omfattas därmed av tillämpningsområdet för SSS-avtalet och inte av det kollektivavtal för arbetare som gäller mellan Servicebolaget och Elektrikerförbundet, Sector Alarmavtalet.

Servicebolaget

Servicebolaget ingår i en koncern med flera företag. Verksamheten inom koncernen består till stor del av försäljning, installation och underhåll av larmabonnemang. Försäljning och tecknande av larmabonnemang till nya kunder sker genom systerbolaget, Sector Alarm Försäljnings AB. I ett larmabonnemang ingår dels uppkoppling till en larmcentral, dels ett startpaket med fysisk larmutrustning. Övrig försäljning samt montering av utrustning sker i Servicebolaget. Det arbete säkerhetskonsulterna utför är en integrerad del av koncernens försäljning av larmabonnemang och försäljning är säkerhetskonsulternas primära arbetsuppgift, inte montering.

Vid årsskiftet 2017/2018 hade Servicebolaget ca 134 anställda. Servicebolaget har endast en kategori anställda, säkerhetskonsulter. Benämningen larminstallatör används inte längre av Servicebolaget.

Arbetet som säkerhetskonsult hos Servicebolaget

Enligt Servicebolagets befattningsbeskrivning för säkerhetskonsulter har säkerhetskonsulten ansvar för resultat och kvalitet i arbetet med merförsäljning och till uppgift att installera samt utföra service på larmanläggningar. Krav för tjänsten är bl.a. god teknisk kännedom och erfarenhet av försäljning, att man är strukturerad och följer företagets fyra kärnvärderingar, har hög servicekänsla och tänker "kund i allt man gör". Servicebolagets fyra kärnvärderingar är att vara kundorienterad, förbättringsvillig, målmedveten och pålitlig.

En av de viktigaste arbetsuppgifterna för en säkerhetskonsult är att bedriva merförsäljning av säkerhetsprodukter i syfte att komplettera kundens startpaket. Startpaketet måste i de allra flesta fall kompletteras med fler komponenter, exempelvis rörelsedetektorer och magnetkontakter, för att ge ett fullgott skydd mot säkerhetsincidenter.

Säkerhetskonsulten utför sina arbetsuppgifter till största del ute hos kunden. Även om ett kundbesök oftast föranleds av antingen en nyinstallation av

larmsystem eller service på ett befintligt system, innefattar besöket alltid en genomgång av bostaden eller lokalen för analys av behovet av kompletterande säkerhetsprodukter. Servicebolagets affärsidé bygger på att all merförsäljning ska ligga i kundens intresse och ha sin grund i en behovsanalys. Därför sker all merförsäljning av säkerhetskonsulterna.

En typisk arbetsdag kan bestå av upp till fyra kundbesök, exempelvis två nyinstallationer och två servicebesök. Hos kunden består arbetet av dels själva installationen eller servicen, dels arbetet med merförsäljning samt övriga åtgärder, t.ex. kundutbildning i larmsystemet samt kontroll av att systemet fungerar. Larmen är mycket enkla att sätta upp och att underhålla. Installations- och servicemomenten utgör därför tidsmässigt endast en mycket begränsad del av kundbesöken. Ett kundbesök för nyinstallation kan ta upp till tre timmar i anspråk, men själva monteringen tar oftast endast ca 30 minuter. Huvuddelen av ett typiskt kundbesök ägnas åt försäljning, ca 1 timme, samt utbildning och kontroll, ca 20–40 minuter.

Vid utförandet av arbetsuppgifterna används en iPad. I den antecknar säkerhetskonsulten bl.a. tidsåtgången för varje kundbesök, vilken merförsäljning som har gjorts och eventuella utsikter för framtida merförsäljning till kunden. Utöver dessa arbetsuppgifter utförs administrativa uppgifter, bl.a. upprättande av kundavtal och fakturaunderlag.

Säkerhetskonsulternas försäljningsarbete är provisionsbaserat. Att säkerhetskonsultens huvudsakliga arbetsuppgift avser merförsäljning avspeglar sig således i lönesystemet.

Att försäljnings-, utbildnings- och kontrollmomenten vid kundbesöken är de huvudsakliga arbetsuppgifterna återspeglas också i den grundutbildning som säkerhetskonsulterna får inom ramen för anställningen. Utbildningen består av fyra olika moduler och omfattar 22,5 timmar, varav en stor del är hänförlig till försäljningsmomentet.

Larmbranschen

Inom larmbranschen finns dels larmcentraler, dels företag som bedriver försäljning, installation och service av larm och andra säkerhetsprodukter till privatpersoner och företag.

Larmbranschen är även uppdelad med utgångspunkt i om verksamheten riktar sig till företag eller privatpersoner. På 1990-talet var det ytterst få privatpersoner som hade larm i bostaden. Marknaden för hemlarm har vuxit kraftigt efter år 2000 tack vare lägre pris på och teknisk utveckling av trådlösa larm. Nya företag har bildats med inriktningen att sälja och installera hemlarm hos privatpersoner.

Sector Alarmkoncernen bedriver verksamhet som riktar sig främst mot privatpersoner och till en mindre del mot små företag. De två stora aktörerna på marknaden för hemlarm är Verisure och Sector Alarmkoncernen.

Larmbranschen kan alltså sammanfattningsvis inte beskrivas som en sammanhållen bransch, utan som en bransch som har delats upp i två huvudsakliga verksamhetsområden. Verksamheten med hemlarm ställer inte krav på tekniskt kunnande och kräver inte komplicerade installationsarbeten på samma sätt som tidigare krävdes vid installation av företagslarm. Den nya titeln, säkerhetskonsult, avspeglar bättre vad arbetsuppgifterna innebär.

Arbetet som säkerhetskonsult ska inte bedömas utifrån det arbete som historiskt sett utfördes av installatörer i larmbranschen under den tid då hemlarmen fortfarande var obefintliga eller perifera. Den nya branschen hemlarm präglas av tämligen enkla manuella installationer där fokus ligger på säkerhetsbedömningar, behovsanalyser och merförsäljning.

Hemlarm

Den tekniska utvecklingen har medfört att larm till privatpersoner, hemlarm, nu kan erbjudas på ett sätt som inte var möjligt tidigare. Larmen förutsätter inte komplicerade och skrymmande kabeldragningar utan är trådlösa. Larmklassen, enligt Stöldskyddsföreningens klassificering, är normalt sett den lägsta. Larm till företag med större lokaler ställer vissa krav på tekniskt kunnande, kabeldragningar och elbehörighet, t.ex. krav på viss utbildning för att omfattas av Elektrikerförbundets kollektivavtal. Larmklassen är normalt sett högre inom branschen larm till företag.

När det gäller den nya branschen hemlarm är det som regel en annan form av arbete som utförs. Själva installationsmomentet är inte det centrala för säkerhetskonsulten. Det finns inte heller krav på särskild elbehörighet. De installationer som görs är inte motoriskt eller tekniskt mer komplicerade än de som en normalhändig konsument själv kan utföra. Detta gäller även hanteringen av el, som regel handlar om att sätta in en stickkontakt i ett eluttag. Däremot behöver bedömningar göras om placeringar av larmdosor och liknande. Detta kräver ett visst kunnande, utbildning och behovsanalys.

Verisure och Sector Alarmkoncernen står för ca 80–85 procent av marknaden inom branschen för hemlarm, varav Verisure för ca 50 procent. Verisure är således det i särklass största och mest jämförbara företaget inom branschen hemlarm.

Verisure

Verisure är uppbyggt kring franchising och respektive franchisetagare har personal anställd motsvarande Servicebolagets säkerhetskonsulter. För Verisures verksamhet gäller till största delen tjänstemannaavtal för arbetet som motsvarar det som säkerhetskonsult. Verisure är genom medlemskap i Transportföretagen, Säkerhetsföretagen, bundet av ett tjänstemannaavtal.

Verisure har befattningar som liknar de som säkerhetskonsult. Verisure har dels en nyinrättad befattning som säkerhetsexpert, vilken innefattar all försäljning och själva installationsmomentet vid nytecknande av larm, dels

befattningen servicetekniker i vilken ingår främst service på befintliga larmanläggningar. Båda dessa tjänster omfattas av tjänstemannaavtalet som Verisure är bundet av genom medlemskapet i Transportföretagen, Säkerhetsföretagen.

Avtalshistorik

Servicebolaget

Verksamheten i Servicebolaget har sitt ursprung i två verksamhetsdelar som numera bedrivs samlat i bolaget.

Den ena delen avser den verksamhet som bedrivits i Servicebolaget sedan år 2002, inledningsvis med firman Trygga Hem Stockholm AB, senare namnändrat till Trygga Hem Skandinavien AB. Verksamheten innefattade hemlarm och villalarm till privatpersoner. Trygga Hem Skandinavien AB, numera alltså Servicebolaget, förvärvades år 2013 av Sector Alarm AB. Verksamheten delades därvid upp, varvid den del av bolagets verksamhet som avsåg installationsverksamhet, säkerhetsbedömningar, behovsanalyser, merförsäljning m.m. behölls i Servicebolaget och därmed även de anställda installatörerna. Övrig verksamhet övergick huvudsakligen till Sector Alarm AB. Av en förhandlingsframställan till Unionen i augusti 2013 framgår att enligt Servicebolaget var alla 50 anställda hos bolaget tjänstemän, dvs. även de larmtekniker som inte berördes av övergången till Sector Alarm AB, som skulle och blev kvar som anställda hos Servicebolaget.

Fram till slutet av år 2014 bedrevs den andra verksamhetsdelen i koncernbolaget SA Bevakning AB. Den del av verksamheten i SA Bevakning AB som omfattade installation och service av larm övergick genom övergång av verksamhet, enligt 6 b § anställningskyddslagen, till Servicebolaget som vid tidpunkten för övergången hade firma Trygga Hem Skandinavien AB.

Det omtvistade arbetet har således sedan år 2002 utförts inom ramen för Servicebolaget. Unionens avtal har sedan år 2009 tillämpats på arbetet.

Elektrikerförbundets beskrivning av avtalshistoriken mellan förbundet och SA Bevakning AB framstår som riktig. Elektrikerförbundet har gjort gällande att arbetet omfattades av förbundets hängavtal på larm- och säkerhetsavtalet. Det kollektivavtalet synes ha kunnat tillämpas endast på anställda som uppfyllde särskilda utbildningskrav.

Telekomavtalet åren 2009–2014

Servicebolaget var från och med år 2009 medlem i IT&Telekomföretagen och därmed bundet av telekomavtalet mellan på ena sidan IT&Telekomföretagen och på andra sidan Unionen, Akademikerna, Ledarna, Unionen och Seko. Servicebolaget var, genom sitt medlemskap i arbetsgivarorganisationen, bundet av det avtalet fram till och med år 2014.

Telekomavtalet är ett medarbetaravtal. Bestämmelser om allmänna anställningsvillkor gäller för samtliga medarbetare. Telekomavtalet har "tjänstemannalösningar" för pension och försäkring. I de allmänna villkoren framgår att arbetsgivaren betalar sjuklön dag 15–90 och föräldralön under de första sex månaderna samt flexpension. Detta är tjänstemannalösningar som inte återfinns i traditionella kollektivavtal för arbetare. Seko fick som avtalspart i telekomavtalet ta del av en pensionslösning som PTK och Svenskt Näringsliv tillhandahåller, ITP. LO-förbunden har i stället för nämnda reglering i medarbetaravtal eller tjänstemannaavtal normalt en försäkringslösning i form av Avtalsgruppsjukförsäkring (AGS) och föräldrapenningtillägg (FTP).

Perioden 2015–maj 2017

Vid verksamhetsövergången 2014/2015 – från SA Bevakning AB till Servicebolaget – fanns alltså sedan år 2009 ett kollektivavtal, telekomavtalet, som var tillämpligt bl.a. på det arbete som säkerhetskonsulterna/installatörerna utförde i den befintliga verksamheten hos Servicebolaget.

Servicebolaget lämnade IT&Telekomföretagen 2014/2015 och inträdde i stället i Almega Tjänsteförbunden. Det är felaktigt att förhandlingsledaren Peter Lindgren skulle ha bekräftat och intygat att det saknades ett avtal hos Almega Tjänsteförbunden som var tillämpligt på den i tvisten aktuella gruppen arbetstagare. Almega Tjänsteförbunden och Unionen är överens om att SSS-avtalet är tillämpligt på säkerhetskonsulterna och att de arbetsuppgifter som de utför är tjänstemannarbete.

Genom medlemskapet i Almega Tjänsteförbunden blev Servicebolaget bundet av SSS-avtalet. Såvitt har kunnat utredas har detta tjänstemannaavtal tillämpats på Unionens medlemmar och oorganiserade. Perioden den 1 januari 2015–den 31 mars 2017 gällde telekomavtalet genom den överenskommelse som hade träffats mellan Elektrikerförbundet och Almega Tjänsteförbunden avseende Servicebolaget, dvs. 2015 års avtal. Efter verksamhetsövergången har telekomavtalet därför tillämpats på arbetet som säkerhetskonsult hos Servicebolaget avseende Elektrikerförbundets medlemmar.

Elektrikerförbundet antog, genom 2015 års avtal, telekomavtalet, helt enligt dess ordalydelse. Detta kommer till uttryck i texten "med innehåll enligt Telekomavtalet mellan IT & Telekomföretagen och SEKO". I avtalet anges också att en förutsättning för överenskommelsen var att Seko accepterade att Elektrikerförbundet inträdde som avtalspart i Seko:s ställe.

Telekomavtalet är ett medarbetaravtal till såväl form som innehåll och blev ett sådant även för Elektrikerförbundet. Det är inte något som Elektrikerförbundet har kunnat disponera över.

Telekomavtalet tillämpades alltså på det omtvistade arbetet hos Servicebolaget genom bolagets medlemskap i IT&Telekomföretagen till och med år 2014 och därefter för Elektrikerförbundets medlemmar genom 2015 års avtal.

Servicebolaget blev bundet av SSS-avtalet genom medlemskapet i Almega Tjänsteförbunden. Unionen, Servicebolaget och Almega Tjänsteförbunden anser att SSS-avtalet är tillämpligt på arbetet som säkerhetskonsult. Det bestrids med andra ord att en förutsättning för ett tillämpligt kollektivavtal från år 2015 var att Elektrikerförbundet inträdde som avtalspart i telekom-avtalet. Elektrikerförbundet ställde däremot krav på att få inträda som part i ett kollektivavtalsförhållande med Servicebolaget och efter medling träffades ett kollektivavtal. Servicebolaget hade dock kunnat fortsätta att vara medlem i IT&Telekomföretagen och tillämpa telekomavtalet i stället för att byta arbetsgivarorganisation. Bytet av arbetsgivarorganisation ledde till att SSS-avtalet blev tillämpligt.

Unionen påstår inte att 2015 års avtal ska betecknas som ett traditionellt hängavtal. Uttryckssättet är hämtat från Almega Tjänsteförbundens beskrivning i den interimistiska prövningen i AD 2017 nr 32. Det kollektivavtal som ligger till grund för 2015 års avtal, telekomavtalet, är Unionen men inte Elektrikerförbundet part i.

Sector Alarmavtalet

2015 års avtal löpte ut den 31 mars 2017 varvid Elektrikerförbundet varslade om stridsåtgärder och träffade ett företagsavtal med Servicebolaget. Sedan maj 2017 gäller Sector Alarmavtalet mellan Elektrikerförbundet och Servicebolaget. Det är därmed det första kollektivavtalet för arbetare som Servicebolaget blivit bundet av. Elektrikerförbundet menar att detta kollektivavtal kan tillämpas på arbetet som säkerhetskonsult. Almega Tjänsteförbunden är av uppfattningen att arbetet som säkerhetskonsult är ett tjänstemannaarbete.

Avtalstillämpningen efter år 2014

Telekomavtalet är som anförts ett medarbetaravtal och tillämpas normalt – med några undantag – på samtliga anställda i ett visst företag utan kategorisering av om de är tjänstemän eller arbetare. Telekomavtalet kom att bli fortsatt tillämpligt genom 2015 års avtal. Servicebolaget blev dock även bundet av ett rent tjänstemannaavtal för arbetet i fråga genom medlemskapet i Almega Tjänsteförbunden. Situationen har därmed från och med år 2015 varit sådan att Servicebolaget har varit bundet dels av det något anpassade medarbetaravtalet telekomavtalet med Elektrikerförbundet, dels av SSS-avtalet som följer av medlemskapet i Almega Tjänsteförbunden. Telekomavtalet tillämpas normalt sett oavsett om det arbete som faktiskt utförs är ett tjänstemannaarbete eller arbetararbete.

Servicebolaget tycks ha tillämpat telekomavtalet i verksamheten fram till och med den 31 mars 2017. Detta förhållande saknar emellertid numera betydelse eftersom Elektrikerförbundet – efter hot om stridsåtgärder – tecknat ett företagsavtal med Servicebolaget, Sector Alarmavtalet. Nu föreligger i stället gränsdragningen mellan ett arbetaravtal och ett tjänstemannaavtal för skiljenämndens prövning efter att medarbetaravtalet upphört att gälla.

Elektrikerförbundet har alltså inte haft ett kollektivavtalsförhållande med Servicebolaget sedan år 2004, som påstås. Den 1 januari 2015 blev Elektrikerförbundet bundet av kollektivavtal som avsåg Servicebolaget, genom att det tidigare gällande telekomavtalet under en begränsad tid gällde i förhållande till Elektrikerförbundet parallellt med tjänstemannaavtalet, SSS-avtalet. Unionen har genom denna skiljetvist agerat för att hävda SSS-avtalets tillämpning på arbetet som säkerhetskonsult hos Servicebolaget.

Servicebolaget är genom sitt medlemskap i Almega Tjänsteförbunden bundet av SSS-avtalet, vilket alltså är ett tjänstemannaavtal. Servicebolaget är till följd av medlemskapet även bundet av bl.a. avtal om arbetstidsbestämmelser, flexpension och lön samt branschöverskridande överenskommelser för tjänstemän, exempelvis ITP-avtalet. Servicebolaget saknar avtalsgrupp-sjukförsäkring och försäkring för föräldrapenningtillägg hos AFA eftersom Servicebolaget endast har haft anställda tjänstemän med försäkringar hos Collectum/Alecta.

Parterna är oense om det omtvistade arbetets karaktär. Om skiljenämnden skulle finna att det omtvistade arbetet är av tjänstemannakaraktär borde parterna vara överens om att SSS-avtalet är tillämpligt på arbetet.

1954 års gränsdragningsöverenskommelse

1954 års gränsdragningsöverenskommelse har inte sagts upp och är därmed i och för sig gällande mellan Unionen och Elektrikerförbundet. Den tecknades för att reglera gränsdragningen mellan de två organisationerna inom företag organiserade hos dåvarande Elektriska installatörsorganisationen och är därmed inte direkt tillämplig. Överenskommelsen avser inte förhållandena i säkerhets- och larmbranschen och reglerar inte avtals- och organisationsrätten för det omtvistade arbetet. Det omtvistade arbetet existerade inte som företeelse på arbetsmarknaden när överenskommelsen träffades. Överenskommelsen får dock anses ge uttryck för grundläggande principer för hur gränsdragningen ska göras mellan numera Unionen och Elektrikerförbundet.

Överenskommelsen nämner vare sig montörer eller installatörer. Den tar upp två kategorier, nämligen mätaruppsättare och mätaravläsare som organiseras av Elektrikerförbundet. Numera torde med montör/installatör också vara att jämställa mätaruppsättare. För kategorierna mätaruppsättare och mätaravläsare anges att de huvudsakligen ska vara sysselsatta med manuella sysslor som mätaruppsättning, mätarbyten, reparationer och liknande. Överenskommelsen slår således tydligt fast att en anställning rent generellt ska ha ett huvudsakligen manuellt innehåll för att kunna hänföras till Elektrikerförbundets avtalsområde. Den enda arbetsuppgift som säkerhetskonsulterna utför som skulle kunna falla under Elektrikerförbundets avtal är den direkta monteringen av säkerhetsutrustningen och byte av batterier. Det är en mindre del av arbetsinnehållet för säkerhetskonsulterna.

Gränsdragningsöverenskommelsen anger att det ska vara en huvudsaklig arbetsuppgift för att kunna hänföras till Elektrikerförbundets avtalsområde och det är det inte fråga om i förevarande fall.

Sammanfattning

Utöver den vägledning som 1954 års gränsdragningsöverenskommelse ger avseende det omtvistade arbetet ska frågan om arbetets karaktär avgöras med stöd av allmänna principer för gränsdragning mellan arbetar- och tjänstemannaarbete.

Det finns inget kollektivavtal för arbetare som kontinuerligt har tillämpats på arbetet som säkerhetskonsult/installatör hos Servicebolaget. Telekomavtalet är ett medarbetaravtal och inga slutsatser kan därvidlag dras av om arbetet ansågs som ett arbetararbete eller tjänstemannaarbete. Tjänstemannaavtalet, SSS-avtalet, som blev gällande för Servicebolaget genom bolagets inträde i Almega Tjänsteförbunden, har varit tillämpligt på arbetet som säkerhetskonsult/installatör sedan år 2015. Elektrikerförbundet har dock från samma tidpunkt förlängt tillämpningen av telekomavtalet för arbetet i fråga genom att teckna 2015 års avtal. Det var först efter hot om stridsåtgärder som ett kollektivavtal för arbetare tecknades mellan Elektrikerförbundet och Servicebolaget i maj 2017. Då förelåg således redan SSS-avtalet, som var tillämpligt på arbetet som säkerhetskonsult. Även Servicebolaget anser att tjänstemannaavtalet, SSS-avtalet, ska tillämpas på det aktuella arbetet.

Twisten bör avgöras genom att betrakta det aktuella arbetet som antingen ett tjänstemannaarbete eller ett arbetararbete, med utgångspunkt i hur arbetet gestaltar sig vid bedömningstidpunkten. Skiljenämnden bör därför avgöra frågan om tillämpligt kollektivavtal med utgångspunkten att kollektivavtalen inte överlappar varandra.

Allmänt sett har larmbranschen utvecklats på sådant sätt att branschen hemlarm ska bedömas som ett självständigt område. Tekniken har medfört att installationsmomentet är relativt okvalificerat och innefattar normalt sett ingen kabeldragning eller krav på särskild utbildning eller auktorisation som elinstallatör. Fokus ligger i stället på merförsäljning, behovsanalys och liknande. Detta tydliggörs av att inget särskilt utbildningskrav gäller vare sig för en anställning som säkerhetskonsult eller för tillämpligheten av Sector Alarmavtalet, att jämföra med utbildningskravet för anställning på larm- och säkerhetsavtalet.

Arbetet som säkerhetskonsult hos Servicebolaget innehåller dock inslag av såväl arbetar- som tjänstemannakaraktär. Det är emellertid inte främmande för ett tjänstemannaarbete att det förekommer betydande manuella inslag. Av etablerad rättspraxis följer att gränsdragningen för sådant arbete ska avgöras med ledning av de arbetsuppgifter som kan sägas vara dominerande. Tjänstemannainslagen utgör såväl i fråga om tid som funktion kärnan i tjänsten som säkerhetskonsult hos Servicebolaget.

Förhör

Vid slutsammanträdet har på Elektrikerförbundets begäran förhör hållits med förbundsombudsmannen Mikael Pettersson, Ronny Wenngren, tidigare ordförande för Elektrikerförbundet, Martin Barkstedt och Kristian Clerstedt, båda tidigare anställda hos Servicebolaget och Valle Karlsson, ordförande för Seko. På Unionens begäran har förhör hållits med förbundsombudsmannen Gunilla Krieg, förhandlingschefen Leif Nicklagård, förbundssekreteraren Niklas Hjert och Peter Lindgren, chef för Almegas Arbetsgivar-service samt Håkan Larsson och Jonas Henriksson, båda anställda hos Servicebolaget.

Domskäl

Bakgrund

Bakgrunden till tvisten är i korthet följande.

Sector Alarmkoncernen bedriver försäljning av larm, genom Sector Alarm Försäljnings AB, samt installation och service av larm, genom Servicebolaget. Bolagen vänder sig i huvudsak till privatpersoner, men även i mindre utsträckning till mindre företag. Moderbolag är Sector Alarm AB.

Servicebolaget har bedrivit verksamhet med hemlarm sedan i vart fall år 2002. Servicebolaget förvärvades år 2013 av Sector Alarm AB, varvid verksamheten delades upp och vissa delar överfördes till moderbolaget, medan installationsverksamheten behölls i Servicebolaget. Moderbolaget, Sector Alarm AB, förvärvade därefter SA Bevakning AB, som också bedrev verksamhet med hemlarm. Efter dessa förvärv fanns således larminstallatörer hos både Servicebolaget och SA Bevakning AB. Genom övergång av verksamhet, i december 2014, övergick installatörerna hos SA Bevakning AB till Servicebolaget. Därefter fanns installationsverksamheten och dess installatörer hos Servicebolaget.

Genom medlemskap i Almegaförbundet IT&Telekomföretagen blev Servicebolaget år 2009 bundet av telekomavtalet, som är ett medarbetaravtal. Parter i det avtalet är på arbetstagarsidan Akademikerna, Ledarna, Unionen och Seko. Hos SA Bevakning AB gällde, sedan år 2004, ett mellan det bolaget och Elektrikerförbundet träffat kollektivavtal, hängavtal på larm- och säkerhetsavtalet.

Elektrikerförbundet och Seko kom, efter övergången av installatörerna från SA Bevakning AB till Servicebolaget, överens om att Elektrikerförbundet fortsättningsvis skulle ha avtalsrätten hos Servicebolaget.

Elektrikerförbundet framförde önskemål till arbetsgivar- sidan om ett kollektivavtal gällande Servicebolaget. Efter medling i den tvist som uppstod bytte Servicebolaget arbetsgivarorganisation vid årsskiftet 2014/2015 och blev i stället medlem i Almega Tjänsteförbunden. Därefter, i januari 2015, träffade

Almega Tjänsteförbunden och Elektrikerförbundet ett kollektivavtal avseende Servicebolaget vari angavs att innehållet i telekomavtalet skulle gälla som kollektivavtal mellan parterna, 2015 års avtal. Genom bytet av arbetsgivarorganisation blev Servicebolaget också bundet av SSS-avtalet, ett tjänstemannaavtal, vari bl.a. Unionen är part på arbetstagsidan.

Åren 2015–2017 förde Elektrikerförbundet och Almega Tjänsteförbunden förhandlingar om ett branschavtal för larminstallatörer. Något avtal kom inte till stånd. Elektrikerförbundet sade då upp 2015 års avtal. Efter varsel om stridsåtgärder och medling träffade Elektrikerförbundet och Servicebolaget ett kollektivavtal, Sector Alarmavtalet, för perioden den 1 maj 2017 – 31 april 2020.

Servicebolaget hade årsskiftet 2017/2018 ca 134 anställa, alla med uppgift att hos kunden installera larm eller utföra service på hos kunden befintlig larmanläggning och därvid bedriva merförsäljning.

Servicebolaget benämner numera arbetstagarna för säkerhetskonsulter, medan Elektrikerförbundet benämner dem installatörer eller larminstallatörer. Unionen benämner Servicebolagets arbetstagare säkerhetskonsulter. Skiljenämnden väljer nedan att benämna de aktuella arbetstagarna installatörer, såvitt avser förfluten tid då benämningen säkerhetskonsult inte användes.

Tvisten

Servicebolaget är således bundet av dels Sector Alarmavtalet, ett arbetaravtal vari Elektrikerförbundet är part på arbetstagsidan, dels SSS-avtalet, ett tjänstemannaavtal vari bl.a. Unionen är part på arbetstagsidan. Elektrikerförbundet och Unionen tvistar om vilket av dessa två avtal som är tillämpligt på de hos Servicebolaget anställda installatörerna/säkerhetskonsulterna. De är överens om att arbetet i fråga är att hänföra till antingen det ena eller det andra kollektivavtalet.

Rättsliga utgångspunkter

Arbetsdomstolen har i ett flertal domar tagit ställning till frågan om gränsdragningen mellan arbetaravtal och tjänstemannaavtal. I AD 1978 nr 18, som senare avgöranden hänvisar till, finns allmänna riktlinjer för hur rätts tvister angående denna gränsdragning ska göras. I AD 2014 nr 42 sammanfattas riktlinjerna på följande sätt.

I första hand ska kollektivavtalets giltighetsområde fastställas genom sedvanlig tolkning av avtalet utifrån vad parterna själva har kommit överens om eller de gemensamma förutsättningarna som de har utgått från vid avtalets tillkomst.

Om det saknas konkreta hållpunkter för tolkning av avtalet är vidare utgångspunkten i regel att avtalen på så vis är anpassade till varandra att arbetaravtalet inte är tillämpligt i fråga om arbetsuppgifter som utförs av den som har tjänstemannaställning och omfattas av tjänstemannaavtalet

och vice versa. Normalt finns således ingen överlappning mellan avtalen. Detta antas bero dels på att avtalen på båda sidor har utvecklats under beaktande av en på tradition vilande gemensam uppfattning om vad som är tjänstemannarbete, dels på att gränsen mellan avtalen i stor utsträckning har klarlagts genom avtal mellan de berörda arbetstagarorganisationerna och att dessa s.k. gränsdragningsöverenskommelser har blivit vägledande för tillämpningen av kollektivavtalen trots att de inte är omedelbart bindande för arbetsgivarsidan.

Det kan likväl vara oklart vilket avtal som ska tillämpas på en arbetstagarare om t.ex. hans eller hennes arbetsuppgifter till typ eller sammansättning skiljer sig från vad som tidigare förekommit i branschen. Vid sådana gränsfall bör hänsyn tas till hur det arbete tvisten gäller traditionellt har betraktats på avtalsområdet. Ett annat tillvägagångssätt kan vara att ställa frågan om arbetet huvudsakligen är tjänstemannabetonat eller om det till större delen utgörs av sådant arbete som typiskt sett faller under arbetaravtalet.

När detta inte ger någon klar ledning kan beaktas om det omtvistade arbetet utvecklats från arbete som hör under ena avtalet. Om t.ex. en arbetare med bibehållande i större eller mindre utsträckning av tidigare arbetsuppgifter tillförs ytterligare arbetsuppgifter som är tjänstemannabetonade, har det – med utgångspunkt från att det gängse förfaringsättet är att lösa uppkommande gränsdragningsfrågor genom överenskommelse – ansetts att arbetstagararens arbetsuppgifter efter förändringen fortfarande omfattas av arbetaravtalet till dess frågan blir reglerad genom överenskommelse. En förutsättning är dock att de nytillkomna arbetsuppgifterna inte är helt dominerande.

Frågan om vilka slutsatser som kan dras av de båda kollektivavtalen

Som framgår av redogörelsen ovan ska gränsen mellan konkurrerande tjänstemannaaftal och arbetaravtal normalt fastställas genom sedvanlig kollektivavtalsstolkning, utifrån vad parterna själva har kommit överens om eller de gemensamma förutsättningarna som de har utgått från vid avtalets tillkomst.

Frågan här är om det av kollektivavtalen i sig – Sector Alarmavtalet och SSS-avtalet – går att dra slutsatsen att det ena men inte det andra avtalet reglerar villkoren för installatörerna/säkerhetskonsulterna hos Servicebolaget.

Parterna i tvisten har inte uttryckligen gjort gällande att det finns någon gemensam partsavsikt mellan parterna i avtalen, kollektivavtalsparterna, som tar sikte på den aktuella frågan om respektive avtals tillämpningsområde och då tillämpning på den aktuella arbetstagargruppen.

Skiljenämnden kan konstatera att Servicebolaget blev bundet av SSS-avtalet i och med att bolaget bytte arbetsgivarorganisation till Almega Tjänsteförbunden årsskiftet 2014/2015. Enligt Unionen utför arbetstagararna i fråga tjänstemannarbete, eller i vart fall huvudsakligen tjänstemannauppgifter,

och är därför tjänstemän och därmed är SSS-avtalet, som är ett tjänstemannaavtal, tillämpligt på arbetstagarna i fråga och har så varit sedan år 2015.

Såvitt avser Sector Alarmavtalet har ingen av parterna i tvisten anfört något om avtalsparternas – Elektrikerförbundets och Servicebolagets – gemensamma avsikt avseende avtalets tillämpningsområde utöver vad som framgår av kapitel 1 i avtalet, nämligen att det är tillämpligt på arbetare hos Servicebolaget. Det är klarlagt att Elektrikerförbundets avsikt med avtalet var att reglera villkoren för installatörerna hos Servicebolaget. Skiljenämnden finner inte utrett att detta också var Servicebolagets avsikt.

Någon slutsats för tvistefrågan går enligt skiljenämnden inte att dra av avtalen i sig.

Frågan om hemlarm är en ny och egen bransch eller inte samt kollektivavtalshistorikens betydelse

Parterna i tvisten har olika uppfattningar i frågan om försäljning och installation av och service på hemlarm – larm i privatbostäder – är en ny och egen bransch eller inte. De är också oeniga i frågan om det vid bedömningen, av om arbetet som installatör/säkerhetskonsult hos Servicebolaget är ett arbetararbete eller ett tjänstemannarbete, ska beaktas hur arbetet som larminstallatör tidigare utförts. De är därmed också oeniga i frågan om i vilken utsträckning avtalshistoriken inom området är av betydelse för bedömningen.

Unionen har anfört bl.a. följande. Larmbranschen är numera uppdelad med utgångspunkt i om verksamheten riktar sig till företag eller privatpersoner. Hemlarmsbranschen är en ny och egen bransch. På 1990-talet var det ytterst få privatpersoner som hade larm i bostaden. Marknaden för hemlarm har vuxit kraftigt efter år 2000 på grund av lägre pris på och teknisk utveckling av trådlösa larm. Nya företag har bildats med inriktningen att sälja och installera hemlarm till privatpersoner. Verksamheten med hemlarm ställer inte krav på tekniskt kunnande och kräver inte komplicerade installationsarbeten på samma sätt som tidigare krävdes vid installation av företagslarm. Arbetsuppgifterna som säkerhetskonsult i hemlarmsbranschen skiljer sig därför från vad som tidigare gällt i larmbranschen och ska därför inte bedömas utifrån det arbete som historiskt sett utfördes av installatörer i larmbranschen under den tid då hemlarmen fortfarande var obefintliga eller perifera.

Enligt Elektrikerförbundet är verksamhet med hemlarm inte någon ny och egen bransch fristående från larmbranschen i övrigt. Organisationen har anfört att Servicebolaget är verksamt i en sedan lång tid väletablerad larmbransch, att det har installerats hemlarm sedan mitten av 1900-talet och att kollektivavtalshistoriken, utöver den för Servicebolaget, därmed är av betydelse för bedömningen.

Enligt Unionen har Servicebolaget (inledningsvis med firman Trygga Hem Stockholm AB, senare namnändrat till Trygga Hem Skandinavien AB) bedrivit verksamhet med hemlarm sedan år 2002, en uppgift som inte ifrågasatts av Elektrikerförbundet. Parterna är överens om att Servicebolagets verksamhet har sitt ursprung i två olika verksamheter, dels i Servicebolagets verksamhet, dels i den verksamhet – med hemlarm – som bedrevs hos SA Bevakning AB. Skiljenämnden kan konstatera att olika kollektivavtal gällt för de två bolagen.

Hos SA Bevakning AB gällde för installatörerna, sedan år 2004, ett mellan det bolaget och Elektrikerförbundet träffat kollektivavtal, ett hängavtal på larm- och säkerhetsavtalet. Installatörernas villkor hos SA Bevakning AB reglerades således av avtal med Elektrikerförbundet, ett arbetaravtal.

Larm- och säkerhetsavtalet har sitt ursprung i installationsavtalet, tecknat mellan Elektrikerförbundet och dåvarande Elektriska Installationsorganisationen (numera Installationsföretagen), ett arbetaravtal. Det är ostridigt att Elektrikerförbundet sedan lång tid – sedan 1970-talet – har haft kollektivavtalsrelation med t.ex. Stanley Security, först genom installationsavtalet och därefter genom det företagsanpassade larm- och säkerhetsavtalet och att flera företag i larmbranschen omfattas av installationsavtalet eller har hängavtal på larm- och säkerhetsavtalet. Parterna är överens om att Stanley Security huvudsakligen vänder sig till företag.

Servicebolaget var åren 2009–2014 medlem i IT&Telekomföretagen och därmed bundet av telekomavtalet. Telekomavtalet är som redan anförts ett medarbetaravtal, vilket innebar att avtalet tillämpades på alla medarbetare oavsett om arbetsuppgifterna var att betrakta som arbetaruppgifter eller tjänstemannauppgifter. Enligt Unionen var dock installatörernas arbetsuppgifter hos Servicebolaget redan från och med år 2002 tjänstemannauppgifter. Till stöd för sin uppfattning har Unionen anfört att Servicebolaget har samma uppfattning. Unionen har här pekat på att bolaget i en förhandlingsframställan till Unionen i augusti 2013, med anledning av att Servicebolaget förvärvades av Sector Alarm AB, uppgav att alla bolagets 50 anställda var tjänstemän, även de 18 "larmtekniker" som inte berördes av övergången till Sector Alarm AB och blev kvar hos Servicebolaget.

Valle Karlsson, ordförande för Seko, har berättat bl.a. följande. Trygga Hem Stockholm AB har sitt ursprung i Telia (Telia Larm) och bolagiseringen av Televerket. Installatörerna på Televerket var arbetare och organiserades typiskt sett hos Seko. Inom ramen för telekomavtalet bevakade Seko villkoren för installatörerna, vilka var ute i produktionen, och de speciella regler som behövdes såvitt avser t.ex. beredskap och traktamente. Då det förelåg ett medarbetaravtal var det inga vattentäta skott mellan arbetstagarorganisationerna. Det fanns ingen skriftlig överenskommelse mellan Unionen och Seko, men en tyst sådan innebärande att respektera varandras grupper. Enligt Seko utförde installatörerna hos Servicebolaget arbetaruppgifter och Seko såg dem som sin grupp. När installatörerna hos SA Bevakning AB

övergick till Servicebolaget träffade Seko och Elektrikerförbundet en överenskommelse om att Elektrikerförbundet fortsättningsvis skulle ha avtalsrätten.

Såvitt avser frågan hur arbetet som installatör hos SA Bevakning och Servicebolaget betraktats framgår således av utredningen att villkoren för dessa arbetstagare hos det första bolaget reglerades i ett avtal med Elektrikerförbundet som avtalspart på arbetstagarsidan, ett arbetaravtal och att de därmed vid avtalstillämpningen betraktades som arbetare. När det gäller den aktuella arbetstagargruppen hos Servicebolaget går det med beaktande av att det var telekomavtalet, ett medarbetaravtal, som gällde fram till bytet av arbetsgivarorganisation år 2014/2015 inte att dra någon säker slutsats. Att Servicebolaget i en förhandlingsframställan till Unionen år 2013 angett dem som tjänstemän innebär inte att de var det. Vad Valle Karlsson berättat om installatörerna ursprung hos Servicebolaget stöder Elektrikerförbundets ståndpunkt.

Från och med år 2015 gällde 2015 års avtal mellan Almega Tjänsteförbunden och Elektrikerförbundet, avseende Servicebolaget. Parterna tvistar om det avtalet, med anledning av hur skrivningarna i överenskommelsen lyder, också var ett medarbetaravtal. Skiljenämnden finner inte anledning att ta ställning i den frågan, men kan konstatera att den omständigheten att ett kollektivavtal hämtar sitt innehåll från ett annat kollektivavtal som är ett medarbetaravtal, inte i sig leder till att det förstnämnda kollektivavtalet också blir ett medarbetaravtal. Därutöver kan som redan anförts ingen slutsats dras i twistefrågan med anledning av att ett medarbetaravtal varit tillämpligt på ett arbete. Den bedömningen förändras inte av att ett medarbetaravtal har "tjänstemannalösningar".

Parterna är överens om att Verisure och Sector Alarmkoncernen står för ca 80–85 procent av marknaden inom branschen för hemlarm, varav Verisure för ca 50 procent. Enligt skiljenämndens mening går det dock inte av vad parterna anför om Verisure att dra någon slutsats i frågan om arbetet i fråga är ett arbetararbete eller tjänstemannarbete.

Skiljenämnden gör följande bedömning.

Enligt skiljenämnden bör, av det ovan redovisade, den slutsatsen kunna dras att det arbete som installatörerna/säkerhetskonsulterna hos Servicebolaget utför har sitt ursprung i installatörsarbeten på både den privata och den offentliga sektorn (Televerket) och att installatörerna då varit att betrakta som arbetare. Även om larmbranschen delats upp i företag som antingen riktar sig huvudsakligen till företag eller huvudsakligen till privatpersoner (hemlarm) kan därav inte dras slutsatsen att det är fråga om helt skilda branscher där installatörer av företagslarm skulle vara att anse som arbetare och installatörer/säkerhetskonsulter inom hemlarmsbranschen skulle vara tjänstemän.

Utför installatörerna/säkerhetskonsulterna hos Servicebolaget huvudsakligen tjänstemannauppgifter eller arbetaruppgifter?

Enligt skiljenämndens mening blir det, vid bedömningen av vilket kollektivavtal som är tillämpligt, av avgörande betydelse om installatörerna/säkerhetskonsulterna hos Servicebolaget huvudsakligen ägnar sig åt arbetaruppgifter eller tjänstemannauppgifter.

Unionen har här hänvisat till den gränsöverenskommelse som Elektrikerförbundet och Svenska Industritjänstemannaförbundet träffade år 1954. I den anges bl.a. att det för Elektrikerförbundets del ska vara fråga om arbeten såsom mätareuppsättare och mätareavläsare och därmed jämförliga manuellsysslor, medan besiktningsmän, inkasserare och förplanerare ska organiseras av Industritjänstemannaförbundet. Enligt skiljenämndens mening är det dock svårt att av överenskommelsen i fråga dra någon slutsats av betydelse för den bedömning nämnden nu har att göra.

Parterna är i huvudsak överens om vilka arbetsuppgifter som ingår i installatörernas/säkerhetskonsulternas arbete, nämligen följande. Försäljningen av ett startpaket avseende hemlarm görs av säljare hos Sector Alarm Försäljnings AB. Installatörernas/säkerhetskonsulternas arbete hos Servicebolaget består av att, efter en sådan försäljning, installera hemlarmet hos kunderna samt därefter utföra olika serviceåtgärder på kundernas larmanläggningar. I samband med installationen eller serviceåtgärden hos kunden ingår också att föreslå köp av ytterligare komponenter att läggas till installationen eller den befintliga anläggningen, s.k. merförsäljning. De ytterligare komponenterna kan bestå av magnetkontakter, rörelse- och rökdetektorer, detektorer vid glaskross, brandvarnare samt utomhussirener.

Parterna är dock oense om vilka av arbetsuppgifterna som är de huvudsakliga och därvid hur lång tid de olika arbetsmomenten tar. Enligt Elektrikerförbundet består den huvudsakliga arbetsuppgiften av installationen av larmet, medan Unionens ståndpunkt är att det är merförsäljningen som är den huvudsakliga arbetsuppgiften.

Av utredningen framgår att arbetet, vid en nyinstallation, består av följande moment. Installatören/säkerhetskonsulten bekantar sig först med kunden. Därefter vidtar en projektering. Bostaden går igenom och analyseras och installatören/säkerhetskonsulten och kunden kommer överens om vad som ska göras, vilka ytterligare komponenter som kunden vill köpa och var de olika enheterna/komponenterna ska installeras. Larmet, centralenheten och de aktuella komponenterna, hämtas från bilen tillsammans med en verktygslåda och eventuellt ytterligare verktyg. Centralenheten programmeras, monteras och ansluts till ström. Övriga komponenter programmeras via en handdator och installeras, sätts upp. Därefter kontrolleras att anläggningen fungerar och kunden instrueras i hur larmanläggningen ska hanteras. Dekaler och skyltar om larmet sätts upp. Ett kontrakt fylls i och skrivs under av kunden. Installatörerna bär arbetskläder (s.k. blåkläder som i detta fall är röda).

När det gäller servicearbeten på befintliga larmanläggningar avser de regelbundna kontroller av larmanläggningarna, felsökning och reparationer samt byte av batterier i anläggning och brandvarnare.

Parterna har samstämmt uppgett att Servicebolaget beräknar arbetstiden för en nyinstallation till normalt 2 timmar och 40 minuter och för ett servicebesök till normalt 30 min. Unionen har anfört att ett kundbesök för nyinstallation kan ta upp till tre timmar i anspråk, men att själva monteringen oftast tar endast ca 30 minuter och att huvuddelen av kundbesöket ägnas åt försäljning, ca 1 timme, samt utbildning och kontroll, ca 20–40 minuter. Enligt Elektrikerförbundet är det installationen, monteringen, av larret som tar mest tid och betydligt längre tid än 30 minuter.

Kristian Clerstedt och Martin Barkstedt, båda tidigare installatörer hos Servicebolaget, har på Elektrikerförbundets begäran hörts om arbetsuppgifterna och tidsåtgången. Kristian Clerstedt har berättat att han slutade hos Servicebolaget i januari 2016 och Martin Barkstedt har uppgett att han slutade i maj 2015.

Kristian Clerstedt har berättat bl.a. följande om tidsåtgången för de olika arbetsmomenten vid en nyinstallation. Det inledande samtalet pågår ca 5–10 minuter. Därefter ägnas tid åt merförsäljning, dvs. diskussion och överenskommelse om vilka ytterliga komponenter kunden vill ha utöver startpaketet, vilket tar ca 15–20 minuter. Monteringen av larret tar ca 1 timme och 30 minuter och därutöver ägnas ca 15–20 minuter åt montering av dekaler. Aktionsplanen och kontroll av larret tar ca 15–20 minuter och utbildning av kunden ca 5–10 minuter.

Martin Barkstedt har berättat följande om tidsåtgången. Beroende på kund och storleken på bostaden kan merförsäljningen ta allt från tio minuter till en timme. Planeringen av själva arbetet och hur det ska utföras tar ca 30–40 minuter. Monteringsfasen kan ta ca 1 timme och 30 minuter till 2 timmar. Uppsättningen av dekaler och skyltar, vilket också är en form av montering, tar ca 10–20 minuter. Aktionsplanen, kontraktet och överlämnade av nycklar tar ca tio minuter och utbildning av kunden ca 10–20 minuter.

Håkan Larsson och Jonas Henriksson har hörts på Unionens begäran. Håkan Larsson är säkerhetskonsult hos Servicebolaget och Jens Henriksson har tidigare arbetat som säkerhetskonsult hos bolaget och är nu ansvarig för utbildningen av bolagets säkerhetskonsulter. Såvitt avser tidsåtgången vid en nyinstallation har de berättat följande. Håkan Larsson har uppgett att projekteringen med kunden tar ca 1 timme och 30 minuter, programmeringen av komponenterna ca 30 minuter och monteringen ca 15 minuter, samt kontroll av anläggningen, uppmärkning och utbildning inklusive kontraktet ca 25 minuter. Enligt Jonas Henriksson ägnas två timmar åt merförsäljning och avtalstecknande och 40 minuter åt programmering och "skruvande".

Kristian Clerstedt och Martin Barkstedt har lämnat detaljerade och utförliga berättelser över hur ett typiskt kundbesök avseende nyinstallation av ett

hemlarm går till. De har berättat hur de brukar gå tillväga i de olika momenten, hur monteringen går till och vilka olika verktyg de använder och att det ibland kan krävas slagborrmaskin, att montage av rökdetektorer i taket leder till "borrdamm" i hår och ansikte, att montering av utomhussirener kan vara knepiga med balansering på stege och att även montering av skyltar och dekaler utanför bostaden kräver verktyg. De berättelser som Håkan Larsson och Jonas Henriksson lämnat har inte varit lika detaljrika och inte lika utförliga i sin beskrivning av arbetet och dess olika moment. De går av förhören med dem inte att avgöra vilka mer specifika arbetsuppgifter som ingår i de av dem angivna tidsangivelserna.

Av förhören kan skiljenämnden dra slutsatsen att en installation av ett larm kan gestalta sig olika, beroende bl.a. av kunden, bostadens storlek och antalet komponenter som ska monteras och underlaget de ska fästas på. Parterna är överens om att själva monteringen av larmet är arbetaruppgifter, men synes inte vara överens om vad som är monteringsuppgifter. Enligt skiljenämndens uppfattning innebär att montera eller installera larmet inte enbart själva "skruvandet" eller ditsättandet av olika komponenter på vägg, dörr eller tak, utan i installationens monteringsmoment måste anses ingå även planeringen inför själva monteringen, att avgöra var centralenheten och de olika komponenterna ska sitta, kontroll av underlaget och val av relevanta verktyg, programmering av enheterna, själva "fastskruvandet", kontroll av att larmanläggningen fungerar och montering utanför bostaden av skyltar och dekaler. Med detta i beaktande är det skiljenämndens uppfattning att huvuddelen av arbetsuppgifterna vid en nyinstallation är arbetaruppgifter. Merförsäljning och kontraktsskrivning är därmed inte de huvudsakliga arbetsuppgifterna vid en nyinstallation, om än så viktiga för företaget och dessutom provisionsgrundande för arbetstagarna.

Parterna har uppehållit sig mycket vid arbetet med nyinstallation av ett larm. Installatörerna/säkerhetskonsulterna utför dock även serviceuppdrag. Enligt Elektrikerförbundet finns det vid servicekundbesöken mycket lite tid, och i många fall ingen tid alls, för merförsäljning. Unionen har inte närmare beskrivit hur servicekundbesöken går till och vilken syn organisationen har på möjligheten eller frekvensen av merförsäljning vid dessa besök.

Med beaktande av de uppgifter som Kristian Clerstedt och Martin Barkstedt lämnat om serviceuppdragen drar skiljenämnden den slutsatsen att utrymmet för merförsäljning är begränsat vid serviceuppdragen. De huvudsakliga arbetsuppgifterna vid serviceuppdragen är därmed, enligt skiljenämndens mening, kontroll av larmanläggningen, byte av batteri och felsökning och att åtgärda fel. Dessa arbetsuppgifter får anses vara arbetaruppgifter.

Oavsett hur stor del av den totala arbetstiden som ägnas å ena sidan åt nyinstallation av larm och å andra sidan åt serviceuppdrag, blir skiljenämndens slutsats att arbetsuppgifterna som larminstallatörerna/säkerhetskonsulterna hos Servicebolaget sammantaget utför till huvuddelen består av arbetaruppgifter.

Slutsats i frågan om vilket kollektivavtal som är tillämpligt

Enligt skiljenämndens mening leder vad som ovan anförts till slutsatsen att övervägande skäl talar för att det arbete som larminstallatörerna/säkerhetskonsulterna hos Servicebolaget utför är sammantaget att betrakta som arbetaruppgifter och inte tjänstemannauppgifter. Av detta följer att det är Sector Alarmavtalet som är det tillämpliga kollektivavtalet på arbetet i fråga och inte SSS-avtalet.

Elektrikerförbundets fastställelsestalan ska alltså bifalls, såvitt avser strecksatserna två och tre. Detta innebär att Unionens fastställelsestalan ska avslås.

Yrkandet om att skiljenämnden ska fastställa att arbetet är ett arbetararbete

Elektrikerförbundet har därutöver yrkat att skiljenämnden ska fastställa att det omtvistade arbetet är ett arbetararbete. Unionen har invänt att det yrkandet inte omfattas av skiljeavtalet alternativt är obehövligt.

I skiljeavtalet anges följande.

I tvisten är parterna oense om vilket kollektivavtal som är tillämpligt på det arbete som utförs av säkerhetskonsulterna/installatörerna hos bolaget. Genom detta skiljeavtal ges skiljenämnden mandat att pröva denna fråga.

Ingenstans i skiljeavtalet ges skiljenämnden behörighet att fastställa om arbetet är ett arbetararbete eller ett tjänstemannarbete. Även om skiljenämnden, för att avgöra vilket kollektivavtal som är det tillämpliga på arbetet i fråga, prövar frågan om arbetet är huvudsakligen ett arbetararbete eller tjänstemannarbete finner skiljenämnden att den inte är behörig att pröva talan om att fastställa att arbetet är ett arbetararbete. Elektrikerförbundets fastställelsestalan i den delen ska därför avvisas.

Kostnaderna för skiljeförfarandet

Av skiljeavtalet följer, oavsett utgången i förfarandet, följande. Vardera parten ska stå sin kostnad för skiljeförfarandet. Därutöver ska vardera parten stå kostnaden för den skiljeman som parten utsett. Kostnaderna för skiljenämndens ordförande ska delas lika mellan parterna.

Domslut

1. Skiljenämnden avvisar Svenska Elektrikerförbundets yrkande om att skiljenämnden ska fastställa att arbetet som installatör vid Sector Alarm Service AB är arbetararbete.

2. Skiljenämnden fastställer
att Sector Alarmavtalet träffat mellan Svenska Elektrikerförbundet och Sector Alarm Service AB är tillämpligt på arbetet som larminstallatör/säkerhetskonsult hos Sector Alarm Service AB, och

att det mellan Almega Tjänsteförbunden på ena sidan och Ledarna och Unionen på andra sidan gällande tjänstemannaavtalet med allmänna anställningsvillkor för säkerhetsföretagen samt serviceentreprenad- och specialserviceföretag, inte är tillämpligt på arbetet i fråga.

3. Unionens fastställelseyrkande avslås.

Den part som vill föra talan mot skiljedomen ska inom tre månader från den dag då parten fick del av skiljedomen väcka talan vid Svea hovrätt.

Cathrine Lilja Hansson

Erland Olausson

Lars Viklund